

ПАРЛАМЕНТ

Былырны приватизация планы толтурулмай къалгъанды

КЪМР-ни Парламентини президиумуну кезиуло жыйылыуунда «правительстволу сагъатны» чеклеринде республиканы жер эм ырыксы бла байламлы халланы министрени къуллугун толтурган Лана Эрнстове депутатланы былырны приватизация планы къалай толтурулганы бла шагъыр этгенди.

Ол белгили этген шартлага кере, 2015 жылда КЪМР-ни къырал ырыксыны приватизациясыны прогноз планына тийишликте республиканы колшо болган предпритияларыны акцияларына 8 пакети эмда жеринден тедирилмеген 27 объекти приватизация этип, казнага 1 167,8 миллион сом тюрюорюге белгилене эди. Алай жалаанда «Нальчикни мирзеу алычу предпритиясы» акционер обществону бир пакети, жеринден тедирилмеген 16 объекти, ич жеринде, 13 объекти, сатарга къолдан келгенди. Алай бла прогноз план 4,4 проценте толтурулганды, казнага 51,9 миллион сом тошгенди. Ол санада акцияны сатуудан - 2,8 миллион, къырал ырыксыдан - 6,3 миллион, башка жумушладан да - 49,1 миллион сом.

Республиканы колшо болган предпритияларыны акцияларыны тюрт пакети (38 890,0 минг сом) эмда жеринден тедирилмеген юч объекти (140 732,6 минг сом) алырга сюйлене табылмаганы ючюн аукционла бардырылмай къалгъанды.

КЪМР-ни Парламентини Экономика, инвестицияла эм предпринимательство жаны бла комитетини башчысы **Заур Апшев** инвесторланы сейрлерин къозгъарча къалай мадарла этилгендерин соргъанды. Докладчы айтханды, КЪМР-ни Экономиканы аймауу министрствосу бла бирге приватизация планы толтуруу ышангылы амаллары жарашдыры-

КЪМР-ни къырал ырыксыны приватизациясы къалай бардырылганын контролда тутарга, прогноз планын толтурууча мадарла этерге кереклисин белгиле. КЪМР-ни Правительствоосуна тийишли эсгертиле къабал этилгенди. «Комитетни сагъатын» чеклеринде уа Бюджет, налога эм финансла жаны бла комитетни башчысы **Михаил Афашов** жыйылганы Къабарты-Малкъарны 2016 жылда эмда 2017-2018 жылланы план кезиуонде бюджет къалай толтурулганыны эмда республиканы баш финанс документин жамаут тынгылаула лада созгенден сора этилген эсгертиле жашауда къалай бардырылганыларыны юсюнден билдиргенди. Ол айтханды, КЪМР-ни Парламентини бегиминде Къабарты-Малкъарны Правительствоосуна алты эсгертиу этилген эди. Бюгонюкде аладан тюрюсю толтурулганды. «Доступна среда» къырал программаны жашауда бардырыуа беклинген ахчаны колшоюно юсюнден пункт алыкча тамамлана турады.

Бюджетни тинтиуге аталган жамаут тынгылауладан сора уа КЪМР-ни Правительствоосуна, Контроль-эсеплеуучу палатага эмда Федерал налог службаны республикада Управлениысына 10 эсгертиу этилгенди. Аладан экиси алыкча жадчытылмаганды. Ала уа 2016 жылда гиче эм орталык бизнесге болушлукъга къошак ахча бөлую эмда банкрот болган предпритиялары молклерине башчылык этген арбитраж управлещийлини ишлерини фидальлыкларын тинтиу бла байламдыла.

Татьяна Егорова Бюджет, налога эм финансла жаны бла комитет тири ишлегенин, Парламентини жууаллы структуралага буйруклары къалай толтурулганыны контроль тийишли даражада бардырылганын этгенди.

КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Къайгырыу

Ветеранланы тийишлисича кѳргенди

Уллу Хорламны 71-жыллыгыны аллында Бахсан районда жашаган Ага журт уошшу ветеранларына эмда аланы юй бийчелерине КЪМР-ни Башчысы Юрий Ковчуну атындан жыйырмашар минг сом бериледи.

Бу огурулу жумушну Бахсан району администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары Рустам Канаметов жер-жерли советни бла адамланы иш бла жалчытуу араны таматасы Руслан Сабанов эм «Почта России» бѳлюмюно келчилери жалчытадыла. Ала, ветеранланы жокълап, алыгышылап, саугыларын къолларына туттурадыла.

Бахсан муниципал районну администрациясыны пресс-службасы.

Ѳксюзлеге - жашау журтла

Россей законлага кере, Ѳксюзлени, къарар адамлары болмай къалган сабийлини къырал жашау журтла бла жалчытырга тийишлиди. Бюгонюкде Черек муниципал районда 47 алай сабий барды. Келир заманда мында омердеге кере аланы жартысын жашау журт къолу этер мурат барды.

Аны бла байламлы бусагъатда Къашхатауда юч этажлы мекям бите турады. Кѳл болмай аны башын жабып, терезелерини бла балконларында эшиклерини орнатып бошгъандыла. Бюгонюкде юйюниче саитхниканы жараштырадыла, спортую-буюу ишле да башлангандыла.

Черек муниципал районну администрациясыны пресс-службасы.

Юбилей

Бизни алтын ауазыбыз

КЪМР-ни, КЪЧР-ни да халкъ артисти Отарланы Омарга бу кюнледе 100 жыл толукъ эди. Жаныбызча кѳрген ийнагыбыз жашаган къадарын да ниет байлыгыбызны, сауула культура хазнабызны айнытуу ага айтып - айтмазча уллу къыйын салгъналаданды.

Отар улу жырыны кючю бла миллетни тарыхын, къуанчын, жарыуун, муратларын, фикирин ачыккълай билгени себепли жамаут да аны бек сюйгенди, багъалаганды, кѳторгенди. Жарыкъ, кючю ѳню тынгылаучуну жюрегинде уллу ышаныулукъ, базынуулукъ туудурганды. Вокал искусствону классигини, устасыны аты маданиятта ѳмюрлеге да алтын харфла бла жазылганлай къаллыкты.

Отарланы Омарны юбилейин аталган материалланы газетни 2, 3, 4 бетлеринде окугуз.

Чемпионат

ТУМЕНЛАНЫ Альберт:

Мындан ары битеу къарыууму салып хазырланырыкъма

8 майда бизни белгили спортубуз Туменланы Альберт «UFC Fight Night 87» чемпионаты чеклеринде Голландияда Роттердам шахарда исландиячы Гуннар Нельсон бла тюрюшгенди. Жарыуга, бу жол аны насыбы турмаганды, ол экинчи таймда хорлаганды.

Биринчи кезиуде Альберт аякъларын, къолларын да терк-терк кымылдапты, тобешиуно кеси сюйгенча бардырырга итингенди. Алай Нельсон сынауларакъ болганын кѳргюзтеди. Ол кеси да греплинг бла корешип турганды, тюрюшлерини асламын партер амал бла хорлайды. Ма бу тобешиуде да биринчи бешминутлукъну ортасында Альбертни жыгъып, ол амалны бардырады. Алай битеу кючюн салып, жаш андан ычхынады.

Экинчи бѳлюмюно да Тумен улу тири башлайды, къоллары, аякълары бла да уруп, исландиячыны онгун алырга корешеди. Алай ол Альбертни биягырга этерге салады эмда ол андан ычхынында умут этгенде, бугъан амалны хайырлангып, тобешиуно болжалдан алга бошайды.

Тюрюшден сора Тумен улу спортну сюйгенге, андан хорлам сакълаганлага ыспас этип, жарууларын андан да кыты бардырып, келир заманда хорламла бла къууандырлыгын айтханды: «Бу жол алчы болламдым, алай хар неда Аллахны буйругу бла этилди. Мен тюрюшюно кезиуонде къарыууму толсуналай кѳргюзталмагъанма, аны кесини сылтаулары бардыла, биз бир-бир чырмауладан къуталмагъан эдик. Алай мындан ары битеу кючюмо салып, эришиулеге тюз хазырланырыкъма. Алгъындан да къарыуу болуккъма» - деп жазгъанды Тумен улу социальни сѳтледе.

Кертиди, тюрюшлени къатыш тюрюшлерин сюйгенге бизни жаш хорларыгына ышанып, бу тобешиуно ашыгып

сакълагандыла. Спорт экспертле да Тумен улуну бла Нельсонну араларында тюрюшюно бу сюйгенча сеирилден бирине санагъандыла. Журналисте Альберт эки жылыны ичинде спортну кытыш тюрюшюнде башкала болдурмагъан жетишимлени кѳргюзтеп, UFC-ни бек иги 15 спортчусуну санама киргенин да жаза этеди. Тумен улу MMA-да къоллары бла терк эм жегилп ишлеген спортчуга саналады.

Гуннар Нельсон а сынаулу, къарыуу гѳжѳфди. Анга 27 жыл толганды, кеси да UFC чемпионатха кыатышханлы тѳрт жыл болады, бу жолгусу бла бирге ол сегиз тюрюш бардырып, аладан алтысында хорлаганды.

Тобешиуден сора уа Нельсон, журна-

листлени сорууларына жууапла бере, Туменланы Альберт бла тюрюш аны сагыш этдиргенин айтханды. «Ол аякъларым бла бардырыуа приѳмляны алгъадан да кѳрѳп, бир-эки кере аланы тохтатханды. Аны себепли тобешиуно кезиуонде окуна аланы жашырын бардырырга, рингге негеримм алдартга корюшгенме. Андан сора да, жерде тутушханбыздан сора да, бир-бир приѳмлярыны игилендирге кереклисине тюрюшюнгем», - дегенди ол.

Болсада Альберт къарыуун, кючюн жыйышдырып, болдурган жетишимлерини ычхындармай, барыбызны жангы хорламла бла къууандырды деп ышаныбыз!

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Билдирю

Айырула бузукълукъсуз бардырылырча

2016 жылны 18 сентябри Россей Федерацияны Къырал Дуамасын Федеральны Собранысына депутатланы эм Къабарты-Малкъар Республиканы жер-жерли самоуправление органоарына депутатланы айыруу кюн болганы себепли Жамаут палатабызда «Исси телефон» ыз ишлеп башлаганды. Аны мураты

- гражданны айыруу эркинликлерин сакълауу, айыруулары бардырында эм алапа хазырланганда айыруу комиссияны ишлерини ачыккълыкларын жалчытуу, айыруу ишле законнга кѳре къуралына этиуде. «Исси телефонну» номери былайды: 8 (8662) 77-68-23.

Жазыпыу-2016

*Хурметли окуучула!
Биринчи апрельден 2016 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания андан ары бардырылады.
Сиз «Заман» газетге почта сѳвѳзыны къайсы бѳлюмюнде да жазылырга онг табарыкъсыз. Алты айга жазылыуу багъасы - 788 сол 52 какеди. Почтага барып, газетни кесигиз алсагыз а - 712 сол 02 какек.
Бу магъананы ишини тамамланууну узакъга созмагыз!*

Бизни индексивиз - 51532

Жыр искусствобузун бийик даражага кетиргенди, милтебизни

Кесамат

Чынтга фахмуну кудурет хар кимге да бирча берип кыймайды. Ол да, аны есдорун, айныт, кесини милетини тин хазнасина, ёлмосюз байлыгына айландраллыксланы сайлайды, баам. Халкь а аланы, аллайла кыйган ёлмесиз чыгармачлыксыны ин мичнакыча ёктерди, кёз гинжисина саксапды. Ол не заманда да жыр тактысыны, аны айга билгенни сайлы кёргенди, аллайны экин эки деберни.

Сабийлик муратлары

Ол 10 майда 1916 жылда Гирхожанда тууганды, уллу койордо есгенди. Онеки жыл толганда, анасы ауушхан

бликалы койуну директору Антониин Калмыкова, кёл болмай ачылган Къабатыр къарын хоруну художествоу башчысы Александр Покровский энци куурала тургъан малкъар хоргга фахмуру

гва, мындан арысында да аланы жырлга, адамлага эшитдирирге деп насихат эткенди.

Къадарны сынаулары

1940 жылда малкъар эм къабарты хорланы бирге къоздыла, республикада жыр эм тейесе ансамбль кууралда. Улуу Ала журт уруш башланганда, аны да чакыр-гандыла фронтга. Болсада А. Покровский жашны кыйдуру азынла табады. Ансыз лективте чачылпн кралдыкты айтарды. Ол малкъар халкь кёпчюнюлюктен кыйтахандан сора (1957 ж.) анда 1998 жылга держист болуп турганды. Арда, жарсыуга, хор чачылганды.

Бу кезиде аны кыатында кёле болгандыла, болушукларын да тийдиргенди. СТА-ны ректору Атайылдын Алий жырчыны өзүзге иште да алганды. Ол анда студенттени хорун куургаганды. Атайыл улу, Этчеланы Музафар, Газаланы Алим, Асанланы Кулна, Мукуланы Руслан да койуне келип, койогенни Байгатын. Омарны да кёлерин алып тургандыла.

Отар ул кой бичеси - Деваляны Адраманы къыз - бла 1939 жылда хорда таныхсанды. Ала бирге 60-дан асганды жынлы жашагандыла. Жалгъ кызыкчылары кёпчюнюлюкте аурулу алушанды.

Ёлмосюзюк

Сабий заманында бизни телю радио бла, телевидение бла аны ауазына сойонмегенбиз кыйсызга барбьз. Омарны ёно эртенлик салкын жырн кызын биринчи терезден кырагънана койорди ёлюгю да хар таулу койорди. Аны урушдан кыйтагъан жашына оту куурал саклагъан аны юсюнден айткан жырн кызын биринчи эшитмегенбиз. Жырсыуга, аны аты эсимде тойлойдю. Жырчы аны инжилуиун ёз юрюргенден ётдюрюн, ичинде биширип, алай айтады. Ол: «... Балдан татлы, Жулдуса атлы, ой аман, ... деп жырласа уа. ... Сэмидде, атабыз кылай сойгенди аны! «Анамы юсюнден жырлагънана кйрөөдө» деп эди. Бирде уа ол, бу сёзлөни эшитсе, кёлю такыр болгъан билдирмесе ючюн, тотюнюн къабандырып, эшикте чыгып кеткенди. Бу шартла жырда биз кызын кызын Олар уллу башлаула ушамаган фахмуна дагында бир керешагытык этеиде.

Омар 2002 жылда 22 майда ауушканды. Болсада ол малкыны эийгенди. Музыкя искусство адымында кёп савугъа тийишли болганды. Ол санда КМР-ни Сыйлы грамоталарына да. Ёлюнлоктел халкь аңа уллу журмет берди, аны аты бла жыл сайын халкь жырны фестивалы бардырылды. «Ассия» жаматун фонд а Интернетте жырчыны энци толусайтын куураганды (материаллап жайшашырдыла болушаны ючюн фондах эм аны башчысы Жангораланы Мухаммата зарыллыгыбызны билдирбиз), телевидение-да, радиога да кёл кейири бериле хазырланды.

Быйыл КМР-ни Правительствосууну бююруу бла республикада Отар улуну юбилейине хазырлануу эм аны бардыруу жаны бла кууруу бериле куураганды. Шакарлада, районлада да аны журметине атап, презентацияла, конкурслар, фестивалы эмда байрам концертте бардырылды. Анчаларыбызны атынын сагына, халкыны алында салган кыйялыларына, иш кёлюнклерине, миллет юн кыйгырууларына тамашага кыла, журмет бересе. Ала тутхан жол ёлмосюз болгъанына иланасыз.

Жырчыны жашауунда хор уллу магыналына тутканыны аны тамыгъанла, биресине ишленгенле барысы да бир ауздан чыкканды.

Чыгармаланы аспамсызы ноталары да болганы уа айтып айталамаза уллу ишди. Негдегиш мындан арысында халкь телюле ала тийишлендиге жырларгытыдыла. Композитор Арсенин Аврамовну жашыны архивинде Москвада налыты малкъар халкь жыр да, табыланы белгили болгъанды. Аланы жарыман Омар кеси жаздыртыды. Былада да: 1937, 1938, 1939, 1949 датала бардыла.

Жырчыны жашауунда хор уллу магыналына тутканыны аны тамыгъанла, биресине ишленгенле барысы да бир ауздан чыкканды.

МОКЪАЛЫ УЖУРА, Филология илимураны кандидаты

Омар юй бичеси Байгат бла.

Омар юй бичеси Байгат бла. Сабийлени сайлар муратда келген эдиле. Ол заманда хунерди жаш оңуну класста окуганды. Кюнакыла классха киргенди: «Ким жырлай биледи?»-деген соруну береди. Тенглери уа: «Омар бек иги жырлайды», - деп, къачырып башлайдыла.

Алайла окугана жаш «Интернационал» эм алгъа орусча, артада уа малкъар тилде айтады (Энейланы Магомет кёргенди). Жаш дагында жок чаклы жырны кёлорде тутканы билдирди. Налектен келгенге кюз артында аны саклагъанларын айтып көтедиле. Алай бла Отар уллу 1938 жылда Къабатыр-Малкъар радиону хорна тошеди. Кёл да турмай аны солисти болды.

Жир искусствогва Омар дирижер Александр Покровскийден, композитор Пуров Шейлерден, музыканы профессору Арсенин Аврамовдан койренгенди. Ол билген малкъар халкь жырлары да хор бла бирге айтырга бу устазла эткенди. Айкы да, миллетибизни бу хазнасыны жангыртуунда Отар улуну кыйыны эндици, ёлмесизди, 1939 жылда ол Мечиланы Казими бла да тобушенди эди. Малкъар поэзияны мурдору салган акълман, жашны фахмуру черте, аңга халкьчы жыр байлыгын саклар...

Алгаклы

Мангъалый жарыкълыгынын кызылганмагъанды

Музыка училищени таусуп, 4-5 айны оинде - «Балкрия» къырал фольклор-этнография тейесе ансамблде жырлагъынында сора хорга чакырылганды эдиле. Ма анда шагырей болгъанна Отарланы Омар бла. Аны биресине тогуз жынлы шилегенме.

Кертисин айтханда, жашауунда ачыны инсанга побегенди. Аллай адамты ба бар эди аны. Кече-кюнд да айтып турсан, таусулмазга. Хорну башчысы Борис Мизов танашдырган эди бизни. Ол Омарны бизге олгого тутканмекме. Аллай адамты ба бар эди аны. Кече-кюнд да айтып турсан, таусулмазга. Хорну башчысы Борис Мизов танашдырган эди бизни. Ол Омарны бизге олгого тутканмекме. Аллай адамты ба бар эди аны. Кече-кюнд да айтып турсан, таусулмазга.

алгъа келип, алына пакасын да салып, биреле жыйлыгыны алгъа макъамла кыйгы тпур эди.

Кери кёл затка койреткенди. Биролонун эдиле Ма анда уйлмагъанды бир да. «Ма былайда сёзю эшитдимейсе, уялма, буюкма», - дер эди. Бир кезиде зикрле жорлагъанма, жаздыртыган. Ол заманда Омар аңга Чогайланы Шарашдур бергенни келтиреди да, экиби да осыгъатлай релетция этбиз. Арта аны Тебердиланы Мариян рангъа жаздыртыды. Кёпте аңга ёлюгю да сойот тынгылдыла. Ол эдирде чыкгъандан сора койгеси Байгат нек эсе да мени кериго, таныргъа сорюкюн, койге чакырылдыла. Аллагъа келгенмиде, нымыс атип, кёл сойгъанла...

Омар хорун коллектив бла.

Омар хорун коллектив бла. рина сейри этген эдиле. Бир сабий къыз ючюнд деп. Биз бир къуаму адам болду, Отарлагъа къонакъча, бахчада, ойда болушурга да баруучу эдик. Огъурун, жалак иштелле болгъандыла экиси да. Кюз тереклерини тиригденди ала колешмеген къалмаучу эди. Хуржунда конфетси келгенди ише да да билимге. Мангъалый жарыкълыгы ойл кимден да кызыганмагъанды. Мен Омар бла бек ёктем...

ТАУКЕНЛАНЫ Марзипат, Музыка театры хоруну артисткасы.

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Танзиля Омарга

Не жарыкды жырчы Омарны арбозла, Къылы орун шиледи оузаты. Къулакалары бир хъачууну ийисалый, Таза кёлден Аллах ийген жоркылай. Омар жырлай, халкь этеди эжючюн. Ким биледи, кимге кер жезючю? Ёмюрлөну ауазлары калелле Ауыздан да уезелесе этелле. Биз кёргенен норлоун да уято, Жанбызыны къуочандар, сарнат. Ёно бла жан кийре ёзгенде, Теронси эсе, мактоу сала тозеге. Омар жырлай, Отарланы арбозда Аллах оңа энци берген ауазда. Кенчалты оңа эжю этегле, Ауыздан да уезелесе этелле. Эжю эте Биринчи суула да, Энци сарнатан тынгылына булла да, Ай да тохтоп, кулакъ салып кырайдн, Къарт оном а къаллап носса сымалды, Бир куууана, бир а очий, жийидей, Омар айтхан нарт жырлапа тынчалы, Къыш конюнде келген суна аңга жый, Жырла, Омар, сен жырласан арбозда, Торкеде, Арбозда эрттен, хассас Эшитлирчи жырн, жорек жылгъа, Жырла, сенсе жырчылгъа тамата. Мен а санга эжю эте билсам, Максамлыга ёлмез сёзле салсам, Гирхожанда биз жорюучу орманда, Биз кеткенде, биз жашапса эрбозда, Жырчыбызны къара архы алтомыз, Къара ючюк да бизге узатып жетеламыз. Айг, айг, Омар, халкьыбыз жырларын, Кеннге аңа таур жырланы жаллары. Сюе болсам, кючюне бир салмай, Къуурласак, аллай жыр кырауык, Жыр макъамы жер-жерге жетерча, Тоу жырлап дуния эжю этерча.

КЪЛАМ КЪАРЫНДАШЫНЫ СЁЗЮ

Атын сауланы санынга жюрютюрюкбюз

Инагъыбыз, ёз халкыны жашау тарыхын чыгармачылыкк иши бла айтп, миллет беткинзин, тий байлыгъыбызны кёргосте билген жырчы, макъамы - Отарланы Магометни жашы Омар. Аны бла бир ёмворде жашагъан, аны къалагъа эжю этдирген ариу ёнчөне тынгылап, заууклулук алгъандаган бир ёмворденден сора - «Фондубиз», аны Омарча санъи адамчылыкъы эртегили миллетпен болгъаныбызны аңгылап, дуния аламына таукел квалрта, тамблагы койнобюрге ийинануулук бере, ишлерге, жашарга кёллендиреледи.

Къабатыр-Малкъарны къырал телерадиокomiteгинде ишлеп башлагъан юктерим... Омар бла биринчи тобушени Омар. Ол, кертиби бла да, миллетибизге Улуу Аллах кыдырганды. Уста макъамчы болгъанын Отарланы Керимини, Шахмырзаланы Саидни, Мечиланы Казими, Маммаланы Ибрагимини, Семенланы Исмайылны, Кууилыяны Къайсынын, Зумакулланы Танзиляны, Бабаланы Ибрагимини, Сарбашшаны Бурбарны намуларына жазгъан жырларында кёрюрге болушубуз. Ол чыгармадала кълкыбызыны макъам хунери, ёмворлук суратла ючюм миллетибизни энцилиги, кёлден чыгармачылыкыбызны байлыгы ачыкъланды. («Бешик жыр» - сёзлери Отарланы Керимини, «Тойчулагъа» - сёзлери Мечиланы Казими, «Бекмирзалы» аны жырлары). «Къутлу туугъа киргенлейдин барам» - сёзлери Рахиланы Исмайылны, «Жашаубуну байрагъа» - сёзлери Кууилыяны Исмайылны эм аллай башка жырлары).

«Дюкломпаняны хору бла биз жоюге жуукъ жыр жаздыртыды. (Бир бирлерин экишер-ючюшер көре да, моно-стеро, эфирге бирича къыскартып да). Ол миллет

Намысгау

Жырлары бла адамланы бир бирге жуууклашдыра

Озган ёмюрюне 70-чи жыллары ахырында Къабатыр-Малкъарны илмузизлем институту къурагъан фольклор - этнография экспедицияны санында Къаарай - Черкеге барышга тошеди. Ийибиз къастау, къарындар республикада тургъаныбыз а жюртебизни ёлюнда бек жанды. «Жолу-жуклуладан сора юсюбнозю-башчыбызны тийишли халгъа келтирип, тиктинибизни жыр муратда вилькъы конюлерден бирин сойлау сайлайбыз. Жашагыла а Къарайла шахарны къонак ююндө этбиз. Ол ючюн, биллел тургъаныбызлай, уауз тау улени биринден акъсагал къуаму къонакчы келеди.

Жаларыла көрген жырчылары Отарланы Омарны хурметине жораланган байрагы бизни чакырылдыла. Ким эсе да алгъа Омар улуну фольклор экспедицияны санында болгъанча билдиреди. Алай жыйын таматабыз биргебизге, ала таябынган артист уяты, аны гиче кырандышлы Исмайыл келгенге айтагъанды, кыртла бирас азырайдыла.

Эслерин жыйганларындан сора айткъалы Омар бу жерини жолкъа, айкай да, алпамат болуучунан элме келе. Къалай - алай болса да, къадарны буургуу бла бизге Къабатыр - Малкъарны бла Къарайла-Черкөнни халкыла чексиз сойген жырчыны хурметине жарашыртыган хант къангъа анысы барырга тошеди. Сау кечени мындагы фахмула Отар улун айтхан жырлары эшитдиргенлей турадыла. Хант къангъа таматалкыны уа филология илимураны доктору, профессор Отарланы Исмайыл этеди. Омарга уа кырандыш кеси хаварласыны. «Къарайланы бурунчу жеринде аны кылай сайлы кёргенлерин», - деидиле къонакчыла.

Миллет ийнагыны жырлары адамланы бир бирге жууугъа агалеринден ётюдюнда бек анда тошонгенди оим. Ол жарык, къуанчюн кюл келген эдиле эми халкыны къарындар сезимлерине жораланган бу тизгиче.

Беши да Тау Эл кёз туурманда, Шам Къарайла да жанында: Юдде болсам, не орманда, Жолда - къозла, кяр боранда.

БЕПЛАЙЛАНЫ Муталип, КМР-ни Жазуучуларыны союзуну правленнини председатели, Махмул, Кашгарлы аты халкыла аралы сауганы лавраты.

Отарланы Омар, Атуууаны Зоа, Этчеланы Музафар.

бетибизни кёргозттен шартды. Эжию бла, къоуба Ала хорга деп жарашыртылган жырла да - ала бай фольклорубуз, Кавказда жашагъан эрттегили халкълардан бири болгъаныбызны чертген чыгармадалыла. «Халкь жырладады инет байлыгыбыз, Кавказда эрттенде жашай келген деменгилигибиз, ёмюрлюгубиз»-деуви эди миллетибизге Улуу Аллах саугъага берген огъуру адамбыбызды. «Аланла», «Бекмирзалы-Къайсылна», «Татарканы», «Нарта», «Дюк Бадинаты-Малкъар Басияты», «Авемез», «Бекболат», «Долай», «Къубудилары», «Апасты» «Куула», «Ана», «Ермюмк» дегенди алай жырла ала миллет энцилиги бизни кёргозттендиле. Макъамчы, жырчы, тарыхчы, Къабатыр-Малкъарны, Къарайла-Черкеси да халкь артисти, ийнагыбыз Отарланы Омар халкыбызны керти адмы, маданни жашаубузун айнайтырга энци юлюшюн кюшют, чыгармачылыкк иши бла атын ёлмосюз эткенди.

ЭТЧЕЛАНЫ Музафар, Къабатыр-Малкъарны культурасыны сыйлы куулукчуулук, Халкыла аралы чыгармачылык академияны академиги, композитор.

Ишт байпыздын болмагынанча люлю ачыкылазганды

Сейриспну

Дайым да тынгылаучуланы кыанатландырганды

Анын - Отарланы Омарны - иосонден хапарны тохтаусуз айтып турурга болуктуду. Халкны сагынасак, аны да ахшы, кертчи, фахмулу, осперинден саудуй дунни да билген адамлары, кбто-редиле, аладыла миллетни эм иги келечилери. Бизни аллайларыбыз кблдуне. Аллага ушайганланы эсперинде тутадыла, хурмет бериле, била влюмосоздоле. Аладан бириди айтылгык жырчыбыз.

Аны бла бирге Кзабар-Ту-Малкыны радиосуна быч жылланы ишталык. Малкыр бёномге бабычылык этгенме, Омар а хорда кыргыздады. Экинчи этажда болуучу эди кабинетим, ол а биринчида иштелгенди. Арада кон озимеги бл бир биринчи кыонкыга ба бармай. Не ол минер эди бизни этажга, недд мен тошор эдим алагы.

Республикалы радиону ишчилери ол заманда малкыр элгеге кбл жюргөнгбди. Бирегебиз Омарыны, Алтууаны Зоаны, Бепайлоаны Сергейни, жаш жырчылары -

Омар Созайланы Ахмат бла.

Омар улу Вольны Аунда Валентина Терешкова атлы орамда жашаганды. Не жумуш бла коршоше да, жырламай турмаганды. Юйдеми, бахчадан ашыла лейди, ийнекми сауды. Кыонкыга да кбл баруучу эдим алагы, анга жоралат, аслам назму да жазганми. Аладан бири - «Жюргөлөгө кон тийдире жашаиса» дегени - кесине окутуганым да, аны кбл толган эди. Ол чакты мен бир заманда да болуп кыргызда кбл турганым.

Отар ууну сабырлы жок эди. Кылай эсе да сөз аны иосонден барганды. «Ма бу жырыла, Ахмат, мен айтан халк жырыла - ала барысы да сабырлерим кибидилеге»,

ЫРАЗЫЛЫК

Адепли, уста насийхатчим

Отарланы Омарны таныг-кан кесин бек насиплыга сандарга болуктуду. Ол халк жырыла бла бир тарыхчыны билген, миллет тибиканы койгон, адет-төрелерибизни багыалаган адамдадан бири эди. Аны сейр ено гитче заманда ишталык кызылгымын чалынып, кар кунден, анта да бир эшитир эдим деп, тансыкылат, сакалып турганма. Андан сора да, радиога тынгылап, аны узун эшитсе, малкыр телерадиога кырап, кесин керсем да, дайым жюрек кбтюрюкчюм озегенме. Тамалыла Омарны атын койгой, сый берип сагынгандарын кесин сынат кылысмын.

Шукур жашауга, кзабардын буртуруу бла 1995 жылда радиону жоруна ише келеме. Мекямы босагышдан атлаганымын, уузу сангы, кунинде да ишталык, кбл жаш турган орта жаш санда бир огордукучун, салам берем: «Жашкыч, мени атым Омарды», - дегенинде, ол кон дуния башында бир насиплы адам биям мени эдим. Гитчелгимден бери

Гочияланы Руслан, Омар, Газаланы Алим.

ёнон, айтан сэвон да тансыкылат, кесиме ариу огуло этип турган ийнагыбызды белден-бөткө керип таныганымын кыуанчан а бюгюн-кунинде да айтып таусушкан кыдыбыз.

Ол конден башап Омар бла юр чачылгычы ишлегенме. Юч жылы ичинде бизге, жангы келгенге, белгили жырчыбыз насипчылык этгенлей турганды.

Жыр айтууда шарайыбызсыз эселсе, аны кбю-бюзе тутмаганды, бизни унутмай, не сейр, айласыз тозоетип кыор эди. Бир эсамда тырман сэвон да этпизмегибиз.

Дагыда, аны бизни сейр эздиген бир хунери бар эди - битую айтан жырларын ол эсинде сакалганыбыз. Ала юа 400-ден аслам боладыды. Ол затны мен Отар улу кеси айтып билем. Жыры ортасында бир сэвню унутсак, такыйкамын ичинде

ГАЗАЛАНЫ АЛИМ, КЫМР-НИ ХАЛК АРИСТИ, ИНГУШТИЯНЫ КУПЛУРАСАНЫ САЙЛАН КУЛУКСУУСУ.

Тюзоетип кыоганды. Дуния башында огурлуула болган эсе, аладан бири Отар улу, дегиме мен. Алай инсаналам Алах Омарны огулосунде жараткан сунама. Селешенинде, аны аузундан бал тама эди. Жырчыбыз магналды сэвеле айта билгенди, ишин тынгылы толтурганды.

Мен да жашауымда айтылгык адамга тубен, аны бла кысык танышканым Алахка минг керем шукур! Жашауумду тин, тарык, жыр байлыгы жуккан бир зат кбрген эсем, биздега юйреналган эсем, ол да аны хайрландымды.

Ата-бабарайбыз ынгышылада, жортуулупада, урунуда, кызауатын кезиндеде кыраган, кылауылаадан бери айтыла келген жырына чыгышымын.

Ташунгийн эдим алай бла Узбек ССР-ни Сарибод элини хар эртенглиги Отарланы Омарны жырлары бла башланганмын. Ол толоймодо малкыр халкыны айтылгык кылган халкына жамуатын кыяда да улуу соймеклеги, бийик хурметиди.

Жашуу бла жыр... Профессионал сахнада жанчына

Кзабаршы ахмуучу эсгерилери

Омарны сабий жылларын эсге тошооре, бизни элизиз Гиржонаны кыртлары ол кимге да болушурга сойгон, Кзабарчыга барыш. Теберидин ёноп, ары жете шлагбум салынып эди, эркинлик ксагыт алырга паспортуму узатама. Анга ксаарат, тукумуму кбргенел:

- Сен жырык Омарны таныймсыа? - деп сордула.
- Таныганын кой, бек кзабаршысыма, ол атам тууган кырагандашымды, - дегенинде, ёрге туруп, документи да кылым тутурдула.
- Па паспорту кбрготсен, бизни Кзаарачайны жеринде бир адам тыярке туйюду.

Омар бла тобешмей Торке кытайсам, мени атам ойге кыоркы туйюдуло, - деп.

Аны фахмусун тыш кыыраллада да багыалайдыла

Сордон онига: Зорамук Кардангуше, Алтууаны Зою, Омар, Бепайлоаны Сергей, Борис Мизов.

Ладон эспленгени. Кбл турмай чала бычгамы. Мени кюор: «Энди бу тар орамгы ол эки тишируу бла Омар кылай сайыртык болупта!» - деп, сыйрыт этип, ызыбындан кыарай болганды кыарта.

Тишируула, чананы терк элгенин кбргот, кюорку этип, жолуну бир жанындан бири жанчына кыза, абыз-райдыла. Мен а тормузу болмаган чананы табанларым бла тыргыра коршоменме. Болсада бу кырагачан тик жола да тартатпаймы - ол барып келини борбайранна тиеди да, тишируу мени тобукарыма тошоп кылады.

Чана ууру болады, тобукала да тозоелди, табанларым бла тормок этеге да онгила кырууду. Аны себели чана бютонда кызыуландады эм жолю акхорына терк тохтамайды. Жолю ууру кили, манга тыркан элге: «Сен босгон мени кылай унутул!» деп уруша. Буларымдан да чымдй, алай жеткен эд, - деп хапар айтычу эди.

Омарны республикадан тышында да бек сойгандери билесиз. Аны иосонден да бир кыуам хапар айтадым. Азиядан Кавказга кыайтан

хапары келинигики тойроене жетеди. Аны эшитгенлей, аптасы:

«Омар келген эсе, мен кызыны букдукуп уткай, кеси кулом бла берирге сюеме. Барысы да бирге келип кыасынла, - деп билдирди.

Кыууанбыз, барбыз, алыгысыга той бла чыгыдыла, жаралуу сыйладыла, жырчыны да жырлатдыла, теспелдиде, кызыларын да бериде. Отар ууну намысы иючон дөб а асыралган иркини машинаны багыжигине салдыла.

Омарны бек сойгон, аны фахмушуна улуу багва берген жерлешерибиз Кзаархстанда, Торкеде эм баш кыяраллада да кблдуне. Торкедигени иосонден айтамын. 1991 жылда Нальчикде Кырачай-Малкыр миллетни фестивалы болганы барыбызны да эсибиздеди. Анга кыташыкчаланы санында Кзаарайдан Аксын (Торкеде аламы тукумууа Озбек дейди), эки кырандыла бла бир эгеч бар эдиле. Ала кетерге бир-эки июн кыалганда, кыонкыяны тамгагы Асын былай айтып тохтадыла.

Хар кбрген затыбыз бизни чексиз куандырганды. алай

Чыгамдылык

Аныча тынгылы инсаннга тубегенме деп билмейме

Омарны иосонден сабийликте окуна анамдан, белгилу кыбуучу Кураца Кашировадан, кбл иги сөз эшиткенме. Ала 1938 жылдан бери ахшы шувула болганды. Ол кезде Нальчикде Ленинчи окугу гордоку тийрсеине жыр эм турсун ансамбль ачылганды. Анабыз жюрек жылынуу бла эспергенди Торкени ойлоорнай (юйдери Биытат тесеу кыаууну солисткасы эди. Кылай тура болупа анда - тыш жерде - деп да бек жарсыганды.

Анам айтанга кбре, Омарны ансамблде бек сойганди биле, багылганлыгыла. Уузу сангы, ариу, чырк жаш. Кылай тесеуно эди ол! Аны хорография кыауу кесине кбчюркоп кыорга бек сойганди. Болсада ол Аллахдан берилген фахмус болган жыры эди деп хапарлачу эди.

Аны сөзлери кертиликтерине уа мен артад, Отар ууну биресе кбл жылыны ичинде республикалы радио бла телевиденияны хорунда ишлегенинде, тошонгемне. Ата журтун кыайтандан эрип аны коллективе солист эрип аны эспергенди. Аны сөзү да эки ачырысыйденди. Эсимди, биринчи керте тобешбениди, аны: «Куррааны уланы осал артист болукт туйюдуло, бютонда

Бег а а адам адам», дегени.

Аны шубуна саналганы айтып турганды. Алай бир конурте айтылы Гидия Русланова да кыташышын эсгеричу эди. Ол дагыда: «Мен жердан тохтасам, жашуудан да тохтаркысма», - деучо эди. Алай да болганды. Хор чачылгандан сора ол узак бармай аушанды.

Кылай кыонкыбай адам эди кеси уа! Арада айтык омагында юйюне чакырып, таулу ариу, татыму бишлук бла сыйлаам. Биргенде да салып, ашырды эди. Алай таза, ариу кыраган инекини өмүрдө бирде кбргемне. Барыбызны да аны: «Мартаны - атында ачы сыйлат, жырыларын алай айтады.

Бек сейр этгенге а неди дөсөзгү. Ол Омарны эси 80 жылдан окуна жоюле бла

халк жырыны кблден билгеней, унутмаганлай турганды. Андан сора да, алапы эм алга кылган эшитинген айтуучу эди. Жырыны кеслери бла бирге тарыхтарын да айта билгенди.

Кесими музыка билими болмагыналыкча, билим профессионал эди. Эсимдеди, Москвада халк хорчуланы сьездери бардырылганда, композитор Шейлер Отар ууну ары элптикне кыюймаганды. Ол орсу тийге ил селешылмаганын, ноталан билмегин сылтутга тутарга коршоюну. Тувур Карлович а: «Болуп алай, сора не? Сен Устас!» - деген эди аны ол заманда.

Билал КАШИРГОВ, РФ-ни сыйлы артисти.

УНУТУЛМАЗЛЫК ТАКБЫЙКБАЛА

Тууган кюню бла алгъышларга баруу

Биз да, жыры шөүмү бла мени, арбагъа киргеней, бети бизге айланган олтурган аксырал ерге кобады:

— Ма сууну ерге жездеи, дейле, Ол ала чабак, акь чабак. Мени жанымдан сойгеними сенсе,

Кулина деген актаммак! — деп, алыбызга келип, кибиини да кучкалайды, терсе өтпюрдө.

Жыл сайыну бу чакьда киши соруп келмейди аны арбазына. Жырыны тууган кюню, игилики тууган кюню, кзуанчылды. Андан жокьлайды аны шублары, узакьлары да бютөн.

Жорюуден кыйгайт келген ийнек, жалма тобюнде кыонакьлага юйренген болур ансы, арбазы акырын өтүп, гитче эшиккин кытында тохтады. Сора, анга деп ачыгъан эшик бла кеси жерне кутулуп, сабыр мюгерюеиди. Омар, ийнек сауп, сют члекни бужукьга тагъа.

Менден башка кишиге бю-юрюеиди — дейди малыны ююенден, кыонакьларын кечигили тилеи. — Юйренгенди да, башка адамна бошлайды кесине.

Омар узакь выюр соруден деп. Жыл санга бу андан кеп жашагъанла да бардыла, жок санга да дейме, ансы.

Сойдумлю, бетинде ышаруу ёномлорчу Омар огурлу кёлери бла тансыклайды хар бирибизни.

— Сизни Ахматын жырын айтаймымы? — деп, ышарды манга. Сора, мен зат айтхынчы, башлайды. Жырлайды, ёномле атламы эшитиле ёнюнде, ат акь таушуу дунна бийлей тегереки...

Омар, жашаугъа дауу жокьна, насылы керюенди. Юден чыгып келип, сабыр тишируу аны жашуу сабери, узун шитинки кый-

ырына олтурды. Эки кыарт, Быйгъат бла Омар, бир бирге кызарсала, кёлери жарай, бир бири сёзсоз анылайдыла. Эски гыжы халы бла жанга окьа бирге кыланганча, эсерюмле бла бююнгюно жангылык — тутумлу, жарык болурга керешиде.

— Кёюнчилюкде жалганча да бла тутанларында, — дейди ол, — андан: «Мен кытаймам, кыламам, кыйтамс да, терк болмам, жангылай турма, жашауум кыра», — деп жашаууну — Тишируу,

кылай эсе да, бир жегил му-дак болуп, анда ол жарытуу, ултузу колпони аны сураты жазылып турганча, жерге кырады. — Алай, насыхла, бююг да ууакь тырманькыла эте турайды, — дейди жыры, сабыр ышара.

— Тилекке да, жалган тилчине ким болганын айтырга да бла тутанларында, — дейди ол, — андан: «Мен кытаймам, кыламам, кыйтамс да, терк болмам, жангылай турма, жашауум кыра», — деп жашаууну — Тишируу,

Ол бек бийик тауна чыгъа турган адам бизни жарытып коч жерге болганын барыбыз да анылайбыз — улайгыанла кесеридиле, аланы жангы балалары кырыгы алаулагъан кыла-ганды. Жыры Омар бла аны биичеси жашаиде бу арбазда, акисине — кёлүк, конокьлага тарлыкь этген юле, бир бирине таянакь ушаш, эригир эдиде ала жашаудан, бирогелерине жар болмаса, тохар эди жашуу.

Жыр жашайды ала бла, эрттеги халыдан та-тата болуп, аланы оюлуп кетген шаарларынды, калдарларынды, ала башлаган урушудан кочю болуп. Ол, эрттен сайын терезе кэле бла юйге кирген коч такь-лагъа эрише, жангы тангы жарыгы сакьлаган кырт-ланы жашуу жокьрини кыш кыанатындан жегил этерге сюедо...

Омар, жаш устаныны алына келип, анга жетмей эсе да усталыгы, ари жырлайды: — Азаматтерий сора — жан кышум, Ой, хан кышум! Ой, хан кышум!

Хан кышуму минген аты ой, тор атды, ой, тор атды, ой, тор атды! Жылы кырамы бютюнда бек жарай, Отар ул, жаш жырычы иншабарларынды кырыкьлап жерге кыла-ды. Омар бла Мусукаланы Руслан хан ул Азаматтерийни, «арбазында алтын терек орнаткан жарык кёлю ба-тырын», юсюнден экиси да бирге жырлайдыла. Таулу эжиу, акь кышлай, кынат кыкьтан таушуу жумушакь жумушакь эшитиле, арбадан чыгып, таула таба теберийди.

Юйренген усталыкьга жетишеди, — дейди экиш, жаш жырыча кеп эдире. — Эниклеген а юйренчеклей кылады. Кеси ауазын баруу, устас! Айнага бар! — Омарча бол! — деп, жашка алгыш эдиде кыонакьла.

Бийгъат а олтурды, жашырын оюмларын бужуруп: «Ала мени айта-лганьны айтырдым, ала кы-оркьгъанча, кылу бла жулукь кыанатырын тю-зете. (Арда, кеси жангыс кылагъанда, тёлюлор. Огу-рулу бетинде жангыс ауур жылмакьны кёрюп, ачыр заман.) «Кылай насылы болукь эдиде бу акиси, алдан кетген жашлыкь, кыару, ариулыкь, таулеклик, усталыкь тудукьларына кыошугъанын кёрюп, анга кыуансала!» — деп, ахтына-ма...

бек жарай, Отар ул, жаш жырычы иншабарларынды кырыкьлап жерге кыла-ды. Омар бла Мусукаланы Руслан хан ул Азаматтерийни, «арбазында алтын терек орнаткан жарык кёлю ба-тырын», юсюнден экиси да бирге жырлайдыла. Таулу эжиу, акь кышлай, кынат кыкьтан таушуу жумушакь жумушакь эшитиле, арбадан чыгып, таула таба теберийди.

Юйренген усталыкьга жетишеди, — дейди экиш, жаш жырыча кеп эдире. — Эниклеген а юйренчеклей кылады. Кеси ауазын баруу, устас! Айнага бар! — Омарча бол! — деп, жашка алгыш эдиде кыонакьла.

Бийгъат а олтурды, жашырын оюмларын бужуруп: «Ала мени айта-лганьны айтырдым, ала кы-оркьгъанча, кылу бла жулукь кыанатырын тю-зете. (Арда, кеси жангыс кылагъанда, тёлюлор. Огу-рулу бетинде жангыс ауур жылмакьны кёрюп, ачыр заман.) «Кылай насылы болукь эдиде бу акиси, алдан кетген жашлыкь, кыару, ариулыкь, таулеклик, усталыкь тудукьларына кыошугъанын кёрюп, анга кыуансала!» — деп, ахтына-ма...

Тёппеланы Алимни жашы Хызыр

Къабарты — Малкьарны културасы улуу бушуу са-наганды. Факхмул художик-живописец, Россейни Художиклерини союзуун чыгышы Тёппеланы Алимни жашы Хызыр дуньсына алыштырды.

Хызыр Алимович 1956 жылда Баксан району Кёндөнен этенде тууганды. Санкт-Петербургда Живописини, скульптурна эм арктикутаны И. Е. Репин атлы академия институтуну, мукемил живописини академик А. А. Мыльников атлы мастерскуюнда таус-анды. 1985 жылдан бери ол Россейни Художиклерини союзуун члениди.

Къабарты-Малкьарга кыйтанандан сора ол архитектура объектини монументал жасадырадынын ишленгенди, живописге да энчи эс бурганды. Аны республиканы, жуукь эм узакь тыш кыралланы музее коллекцияларына кирзе чыгармаларына бизин художество културасында магъаналы жерлерин ала-ды.

Тёппеланы Хызырны чыгармачылыгында ёз билимде да бардырадынын мукемил топусундай аныгъан суратчыны философия кёз карамы бла ачыкьла-нады. Таулагъа, кудуретге,

Халкьыны бурунгу маданияны алаплат ишереиде ба-мландыла.

2000 жылдан бери ол Тюркеда жашганды, иш-легенди. Аны Россейи ре-алист школын мурдорунда кыурагъан чыгармачы-лыкь студиясы студияны жалаңда профессионал усталыкьга юйретип кыюймай, интеллекцианы Россейи художестволу культура бла шагърей-лендиргенди. 2014 жылда студияны керюмю Парижде жетимишли озганды.

Тёппеланы Алимни жашы Хызырны юсюнден жарык эсерюле ёмгюре да жо-регъибизде сакьланарыкь-дыла.

Къабарты — Малкьар Республикасы Кълтура министрствосу.

БИРГЕ ИШЛЕУ

Огъурлу, кыйматлы ыз кыйганды

Биринчи профессионал атламларыны этиде, уллу сахнагъа чыкьгъанымда Отарланы Омарны, айкай да, уллуду кыйыны. Аны биргесине ишлеп башлагъаным манга. Искусстволу колледжини энди таусуакан жаш адамга, бек жууалды эди. Аны бла бирге ю андан аслам затха юйренирге да онг болганды.

Омар, Алтуланы Зоя, Ба-паланы Зариф, Таукем-ланы Галина, мен-барыбыз да бирге кеп жерге баргъанбыз жайлыкьла, кышлада концертле берирге. Бир эки кюню дегенде бирге туручу эдиле анда. Ол концертледе алай сейр эди: бир жаньнда кый сорюу макьырады, ары жаньнда черек бара, тегериге. Биде эммакь, торюкь-тёлюлор, деген толуп тапала, узакьда уа кыала да керюенди. Сора Отар уллу уа кыбузуну биргесине жырлайды. Ма алай эди ол кезинде тауукьла да, жууалпы да заман турганды.

Бир кюнге алай ол концерт бергенбиз болучу эди. Сора юхе аймагдан сора кеч келип да тургъанбыз. Алай а Омар жаралп табиресе, халкь анга алай тобий эди, аны сёвс бла аныгьаткан кыйындай, алапаны жаланд керюрге керекди. Бу кон-

цертледе сезиминг да башка торлю болганды, анылайып, ол сен юйренген сахна туюл эди. Тегеринги табигьатты ариулуугу, таза тау хауа кыурагъанбыз.

Биринчи керге Къарачыгъа баргъанбыз да эсимдеди. Ол кезинде Семеланы Исмайилны юбилей эди. Биз ары керюенбизде, жорюу басарга окумуна кыймагъа Отар уллу дер эдинг. Ма алай, кёл азыларнда жюрюютюп, сейрикти тобе-

лялин орус халкьыга кылай эсе, Омарны да таулагъа ма алай магъанасы барды.

Аны Зоя бла бирге сахнага чыкьыргъанбыз эди. Мен сейр зат болганды уа, бир кыбузуну бла ары атла-ма дегенимлей, ногъайлы тишируу инструментини кыломдан сейрип алады да, алагъа, бютюнда Омарча уллу аргысте сотарга сыйган билдирити, сакь-нагъа чыгыды. Абызрай-ма, сейримди алыкь жаш кызыкчыма. Манга уруш-рудьдула деп жунчуйма.

Алай а ала эким да да фак-мулала болгъандын сора да, ачыкь ниетли, огурлу инсаналдыла. Сёз да айта-дыла. Керти адам эди Омар, кёзбаукулуну билмеген. Та-матгъа, уллугъа да бирча намыс, кумег берилгъэн.

Оюню, кюлюню да да кес-сийден. Аны алайгъы-нында не жерге барсакь да, жолу узакьлыгын сезме-учо эдим. Ол миллетбизни тарыхына, культураны уллу кыйын салганды. Куру таулу ачыкьты угъай, сауул республиканы маданиятын-да огурлу, кыйматлы да ыз кыйганды.

Омар Башийланы Фатима, кыбузучу.

ЖЮРЕКГЕ ТЮШЮУ

Заман толкьунлагъа бойсунмай

Омар Магометовичи унут-хан кыйында. Аны 80-чи жыл-ды Нальчикке музика учили-щени таусуакан сора къырал телерадиокомпанияны жорна ише келгенде таньганма. Дагыда Алтуланы Зоя, Билял Каширов, Бейтапаны Сергей эм кеп башкала — ала барсы да уллу, факхмула адамдыла. Алай коллективде ишленген айкай да, манга сейр болгъаны бла бирге жууаллыкьны да сездиргенди.

Отар уллу уа кыайсы бир-бизге да алабаша кыйырагъа келди. Жашаудан, ишден да кеп затха юйретгенди. Аныча профессионалла, жасы-уа, дуннда да тобюлеиди.

Ол бизни республикабызны тарыхын кирген адамды. Аны жукь култураны айнтыуа салгъан кыйынын айтыргъа, ёнелерге болмайды.

Профессионаллыгьыны ююсюнден сагына, бир затны энчи чертирге кылаиме. Ол жаны ауазыны бир торюсо бла айтып теберип, андан бирсинеи кёчмөй, 20-30 куплетни окумуна жырлагъанды. Бу жаны бла ишленген мени аныгъаркьсыдыла. Анга тоналдыс дейдиле. Анча заманын ичинде не уллу професионал да торлендиреди ауазын, Омар а — угъай! Ол бир башлагъанча чыгарма-ны азыранга дери айтачды. Ма бу санапалды керти усталыкьны. Мен аны алай ху-нерине бююг да тамашага кылагъанлы турама.

Жырлары жыйганы, аланы жангыртханы да туйишпай ысыкса. Бир чыгарманы табыл, жоруу башчысы Борис Мизова келтири эди, сора ол аны жорну биргесине жыр-

ларна жаращирса, кзуанчы жорюгине сыймай турганды. Алай жырланы бирден болды да, тёлпеси кёчмөй жеткенди.

От атабы кийбиз эди дегенге. Манга, жаш кызыкчыма, биринчи профессионал атла-марлары алгъанда да аруу сёзю, насыхаты бла болуш-лукь этгенди. Къоркьмагъа, буюкьмагъа, неге эс бургурга тийишисине юйретгенди. Тюз жолу тошюндеди, аныгьата билгенди.

Сёзю, адабий-кылыгы бла кесин аруу жюрюгтенди. Биз да анга таматгъача, профес-сионалгъача хурмет берген-биз, сойгёнибиз. Болсада ол заманга, кесин жаш санама бойсунгъанла тобий эди, жарык, халал, жумушакь ёзлюк.

Бир жол ишде ушакь бар-дыра, не эсе да жыл санны ююсюнен сёз башланады. Отар уллу уа, тынгылай келип, бир турды да, мени кётюргөп, тегереке бурп тебериди. Сора: «Жыл саны дейгис, жаш адамла уа эгальлыкьмы-дыла ма был? Жыл сан-ол адамна ёмюрге угъай, аны жорюгиди!» дегенинде, ба-рыбыз да сейррингенбиз эсимдеди.

Омакь, кёзбау сёз айтырдан кендеме. Омар Магометович-ни бек сорюм. Аны тамгъан жылларымы, концертбизини, репетицияларыбызны жо-рекь кылууму бла сзегерилги турама.

Ирина КРЫМОВА, Къарачы-Черкесни, Ингуштинны, Юг Осетинны да халкь артисти.

Тёлюден тёлюге

Отарланы Омарны жырлары бизни биргебизге болгъанды, сабийлигимде узакьда — Орта Азияда тургъанымда да. Анда, 80-чи жыллада, кыончу орамда Жаболандан Зоя деп бир тишируу жашай эди. Бюкюнлюкде аны иш кёллюню, арий-тала билме-гени тапкан кыйындай. Шен-до уа ол кызы, тудукьлары бла да Америкада турды.

Аны юсюнден андан алгъа эрттенкиден бир адам да кыломды деп эдиде. Кертиси бла да, аны оюно Отар уллуны жырларынды башлангъанды. Ауазын олтуртуп, хар жерге да эшитирип жырлай эди кырыгы ёзенинде таулу.

Бирси миллетлини эсер-лерине не келе болур эди, билмейме, алы мен сезген-чи уа айтырга кыйындай. Сени бетемлик бийлей эди, хар кимден да иги окумга керекте деп келе эди кёлюне. Кавказ кёзюне кёрюнгенди, аныкь бир керге да этмеген, анда турган окумуна эриген жерин Косинни Малкьарын-гы билгенсе, тарыхкын, ая тилигин таптуум сезгенсе.

Зоя эрттенкиде эрте Омарны жырлары бла пла-стинканы салгып, кеси да эселмей, бек уллу иш эткенди. Жырыны айтхан куллет-рини, сёлерин кёлп кел-леринден билгенди. Нек дегенде хар кюнден эшитип тургъанлы аламы.

Андан бери кеп заман озганды. Кюниени биринде ары — Къыргызстанга — кы-онакьга барып, сют артында олтурма. Бир заманда Диа-

Къачан да биргебизге

наныкь, кыломунда да Отар уллуны пластинкасы бла чыгъ-ып: «Уллу анабыз а музу жыр-лары бек сойгенди!» дейди. Къызыкь мени мындан Малкьардан-баргъанын анылап, сезим, аны себепли эди чыгъыргъан эди ан.

Ол шоклада эдимди. Къыргыз тиден кыруу — бешле — алады. Къарт анасы (жаннети болсун) Елмезланы Кермакь-сы сыйоп тынгьтагъан жыр-ланы, жырчыны да Малкь-ларны бир кесиги болган-ларын сездим. Аны себепли ол иги, ахшы затны манга керюртюргө ашыкьганды.

Кетмакь аш бюкюнлюкде сау туюлп эсе да, тудукь Диана Омар уллу айтхыкь жычы болгъанын биледи.

Жалаңда тилини аныгьала-лыгъа, жырламагъанлыкь-гъа аланы магъаналарын кыйтаралады. Бек шасы уа — бизни барыбызны да алай ийнекликъ болгъанына то-шюнгенди.

Мени узакь сабийлигим-деме, Омар кеп жылта оз-гъандан сора да Къыргыз-станда башка кызыкчыны жашауунда барды. Аны назик бармакьчылары жырыны пластинкасын сыйлайды. Зоя да Америкада Отар уллуны жырларыны тынгьлагъанлы шартланы эшиттгенме. Ол шуртта тууган журт, ая тил, ёномлеклик факму бла да ёмюрлюк байлыкьны кююмюле.

МАХИЛЛАНЫ Азиза. СУРАТДА: Гьерт-окуланы Диана.

Назму окуууда, актёр оюнда да айырмалыды

Окуучуланы Мечиланы Къазим атлы жаш тёлбө би-бюкюнлюкде бардырадынын «Бизни заманын жигити-деген республиканы эриши кырыкьдан артыкь сабийни жыйганды. Хорлагъаныны арасында Төр-Кюнюлор орта шоклууну 6-чы классында бую-уучу Моллаланы Владлена бла 10-чу классны окуучусу Башийланы Мухаммат да бардыла. Ала эки назму-ку Куулилланы Кыасынны — Таулада эки ауаз деген чыгармасын бирге окугъ-андыла. Хунерлиликери ючюн жори алакь бийик багъа бергенди.

Моллаланы Владлена.

Шоклу окутуу-юйретти жаны бла завуу Байдаланы Гьулнара бу жетимчи болгъанланы юсеринден бейлай айтды: «Владлена — чыгармачылыкь иши сойген адамды, адабиятны иши биледи, кеп окутуу-десерде бийик белгиле ала-ды. Аны бла бирге пыжла-ла бла учарга юйретген спорт шок бардырган эришюле-ге кышатый, анда да алыч жерге чыгыды.

Мухаммат да факхму, не иши да ахырына жетерге керюрген, тауекл кылды. Ол чыгармачылыкьны кеп торлюсо бла керешиде, кон-курслада даражалы жерге тийишли болады, шок жа-шаугъа тили кытыгып, кесини факхмууну наму окууда,

Анатолий ТЕМИРОВ.

Торго

Финансовый управляющий Ворожова М.Х. (инн 07130768997, С/П № 060-161-2015, КБР, Нальчик, ул.Первомайская, д.2, оф.600, mail@2B@mail.ru, тел.: 89287095817), инн НП "ФЛОП АПК" (оглн 77079002057, инн 7707030411; 107031, г. Москва, ул. Б.Дмитровка, д.32, стр.1) сообщают о проведении открытых торгов в форме аукциона по продаже Абуянова Э.М. ОГРН/ИП: 5040722940072, ИНН 070204384448, СНИПТ 063-789-351-12, 361700, КБР, Зольский р-н, пгт. Залужское, ул. Ногмова, 199), назначенных на 9 ч. 00 мин. 28.06.2016 г. Плот-Земельный участок, площадью 1200 кв. м., КБР, Зольский район, п.Залужское, ул.Абуянова, кадастровый номер 07.02.010005.63. Начальная цена-31200р6, Задаток - 1%, шаг -5% от начальной стоимости. Торги будут проводиться в соответствии с приказом Минюста России от 15.02.10 г. №54 по адресу: http://www.fabrikant.ru. Заявки принимаются с 16.05.16г. (9:00) до 20.06.16г. (18:00). Ознакомление с имуществом и документами в рабочие дни по адресу конкурсного управляющего. Реквизиты для уплаты задатков: ИП Ворожова Марина Хамидовна, р/сч № 408028020129000004 в Фле НТК ПАО "Ханты-Мансийский Банк" Открытие, к/сч №301019008320000777, БИК 048327770. Победитель торгов - лицо, предложившее наименьшую цену. В день торгов подписывается протокол с победителем. Договор купли-продажи с продавцом заключается в течение 5 дней со дня подписания протокола. Оплата - в течение 30 дней со дня подписания договора.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТОВУ

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал</p> <p>РЕДАКЦИЈА: ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нахабач (баш редактору оубрасары) ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оубрасары) ТОКЪУЛАНЫ Борис (жууалы секретарь) МОКЪАЛАНЫ Зуура (култура бөлгюню таматасы) ТИКАЛАНЫ Фатима (жаматат-политика жашуу бөлгюню таматасы)</p>	<p>ТЕ-ЛЕ-ФОНЛА: Редактору примоний - 42-63-01. Баш редактору оубрасары - 42-38-21, 40-04-82. Жууалы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62, Корреспонда - 42-63-52. РЕДАКЦИЈАНЫ БЕ-ТОМ-ТЕРИ: Жаматат-политика жашуу - 42-67-68, 42-24-02. Култура - 42-75-82. Социаллыкь-экономика - 42-66-73, 40-50-18. Жангылыкьла эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байламькыла жорютуу эм реклама - 42-37-94. Эчи корюслектен - 42-68-72. Тилманчал - 40-28-97, Бухгалтерия - 42-30-87, Операторла - 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бла кылагъа жорюгюмдеди. Кюкь жамалдагы редакция элемеиш эм ала артка кыйтарымайдыла.</p> <p>Газетле басылгъан материалда айтылган оюмла редакцияны баш келеширге буюлукьду. Алада айтылган хар зат жорю.</p> <p>Россей Федерацияны Басманы юсеринде законуна тийишлиликке материаланы авторлары кеселди жууалдымы.</p> <p>Редакция авторлардан 400 гетигизден (машина бла жазылган 5-6 бет) кетип алынды.</p> <p>Газет Басманы эм асламын информаций эркинликери кюрюуду жаны бла Къабарты-Малкьар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июньда регистра кытылды.</p> <p>Регистрация номер — 40—0066. Индекс — 51532</p>	<p>Газетини басмагъа КМР-ин Басма эмда асламын коммуникация жаны бла кыраа комитетини компютер службагы хазыр эткенди.</p> <p>Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шаар, Ленин атлы проспект, 33</p> <p>Газетини ислерине тапдыруу ючюн КМР-ин почта сервисы федеральнай Управленигъа жууалды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10</p> <p>Газетини роингада сатыу ючюн КМР-ин "Почта" акционер общество жууалды. Телефон: 42-69-34</p>	<p>Номерге графикте кёрө 19,00 сагатка кел салындады 20,00 сагатка кел салындады</p> <p>ГАЗЕТИНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРЫЛАНЫ: Мокьшаны Зуура - документар редактор; Кеченинаны Зульфия - жууалы секретары оубрасары; Зезаланы Лида - (1,4-чю бетле), Бийчекюуаны Жаннетта (2,3 - чю бетле) - корректорла. Тиражы 2050 экз. Заказ № 611 Багъасы 10 сом.</p>	<p>РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ИЗАТЛАНЫ АДРЕСИ:</p> <p>36000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5. Зеленый угол Редактору почта: элборт_50@mail.ru</p>
--	--	--	---	---	--